

Influenza, Coronavirus, og andre virale luftvejsinfektioner

Udarbejdet af	Kvalitetsenheden Center for Omsorg og Sundhed, udviklingssygeplejerske med funktion som hygiejnesygeplejerske Elisabeth M. Hansen 25-02-2025
Godkendt af	Afdelingsleder Sara C. Davies, Sundhedschef Helle Oldrup Jensen, konstituerede afdelingsleder Ane Sømosegaard Friis, Distriktsleder Stine Trege Jarlfeldt 11-04-2025
Version	1.0
Revideret af	Navn, titel:
Ikrafttrædelsesdato	11-04-2025
Instruksens virkningsområde	Center for Omsorg og Sundhed (Kan benyttes af andre fagcentre)
Ansvarsfordeling	Centerchef: - Overordnet ansvar for at der forefindes de nødvendige instrukser og de afspejler autorisationslovens bestemmelser om omhu og samvittighedsfuldhed Kvalitetsenheden: - Udarbejde generelle instrukser - Udarbejde lokale instrukser i samarbejde med praksis - Løbende ajourføring af instrukser, udformning, omfang og placering - Revidering af instrukser hver tredje år efter udarbejdelsesdatoen - Sikre anvendelighed i dagligdagen - Journalisering og arkivering i SBSYS Afdelingsledergruppen: - Ansvar for at nyansatte introduceres i Center for Omsorg og Sundhed til centrets instrukser, samt sikre at disse følges - Sikre de rette kompetencer Plejecenter-/Distrikts-/Teamleder: - Ansvar for at nyansatte introduceres i Center for Omsorg og Sundhed til centrets instrukser - Ansvar for at implementere instrukser i egen enhed. - Ansvar for at sikre at arbejdet udføres i overensstemmelse med de udarbejdede instrukser Medarbejdere: - Kendskab til, viden om og ansvar for at opgaver udføres i henhold til givne instrukser

	• Har et selvstændigt ansvar for at udvise omhu og samvittighedsfuldhed i sit faglige virke og dermed foretage en faglig vurdering af den konkrete situation

Indhold

Formål	4
Metode	4
Smittevej	4
Generel forebyggelse	4
Håndhygiejne	5
Værnemidler ved mistanke om eller konstateret covid-19, RS-virus samt influenza	5
Sygdomme og symptomer	5
Specifikke symptomer på luftvejsinfektion – uanset årsag – er:	5
Symptomer på influenza er oftest	6
Symptomer på covid-19	6
Håndtering ved symptomer på luftvejsinfektion hos borgere	6
Udbrudshåndtering på plejecenter/institution	6
Udstyr	7
Rengøring	7
Bestik og service	7
Vasketøj	7
Affaldshåndtering	8
Dokumentation	8
FMK	8
Sundhedsfaglige dokumentation	8
Ydelser/indsatser	8
Begreber i forbindelse med forenkling af FSIII	9
Baggrundsviden	9
Referencer	9

Formål

- At mindske risiko for smittespredning af alvorlige luftvejsinfektioner ved at hindre smittespredning til medarbejdere og andre borgere, ved at personalet selv overholder de korrekte hygiejniske forholdsregler, og hjælper borgere som er smittede med at hindre smittespredning.
- At fjerne eller dræbe den midlertidige bakterie/virus - flora på hænderne og håndled, så smittekæden brydes.

Metode

Luftvejsinfektioner kan være forårsaget af vira fx influenzavirus eller bakterier (fx pneumokokker og *Mycoplasma pneumoniae* også kendt som kold lungebetændelse). Bakterielle infektioner kan behandles med antibiotika. For de virale infektioner findes kun specifik behandling mod covid-19 og influenza (1).

Instruksen retter sig generelt om forebyggelse af luftvejsinfektioner fx. Influenza, covid-19 og RS -virus.

Smittevej

Corona, influenza og andre mikroorganismer, der forårsager luftvejsinfektioner, smitter ved dråbesmitte og kontaktsmitte fx via håndtryk eller overflader forurenet med mikroorganismer. Smitten sker særligt ved tæt kontakt, inden for 1-1,5 meter, og hvis kontakten sker over længere tid, fx ved at vedkommen befinder sig i mindre lukkede rum uden udluftning/ventilation, og hvis personer taler højt, synger eller er fysisk meget aktive. Smitten sker desuden ved indirekte kontakt, hvor smitten overføres via et mellemled, fx personalets hænder, udstyr eller omgivelser) (1).

Generel forebyggelse

Alle personaler skal være instrueret i de generelle infektionshygiejniske retningslinjer, og efterleve dem (2). Særligt fokus på:

- Hyppig og korrekt håndhygiejne
- Fokus på hyppig rengøring af kontaktpunkter på arbejdspladsen, fællesrum (både for borgere og for personaler) mm. herunder aftørring af telefoner, dørhåndtag, gelænder, trykknapper, tablets, tastaturer m.v. (Så vidt det er muligt også i weekenderne).
- Opmærksomhed på udluftning, særligt hvis der er mange samlet i et lille rum i længere tid, hvor det så anbefales at lufte ud 5-10 min hver time.
- Host og nys i ærmet, og hjælp borgerne med at lave håndhygiejne herefter, hvis de hoster/nyser i hånden.
- Korrekt uniformsetikette og brug af værnemidler
- Bliv hjemme når du er syg (det er lederens ansvar at sikre at syge medarbejdere ikke møder på arbejde, og medarbejderens ansvar er at være opmærksom på symptomer og reagere derefter).

Borgere på fx plejecentre, bosteder og lignende institutioner, der er syge med symptomer på smitsom sygdom, bør så vidt muligt opholde sig i deres bolig, men kan gå tur. Rådet baserer sig på frivillighed. Der er ikke indikation for isolation i primærsektor. Personalet bør forsøge at nedsætte risikoen for smitte gennem hygiejniske tiltag og afstand til de øvrige borgere.

Håndhygiejne

Håndhygiejne foretages efter gældende retningslinjer, med hånddesinfektion før og efter kontakt med borger, og i forbindelse med handskeskift, samt før en ren procedure og efter en uren procedure.

Hvis hænderne er synligt forurenede eller fugtige udføres håndvask med sæbe før hånddesinfektion. Det er vigtigt at medarbejderne fortsætter med at understøtte borgerne i grundig håndhygiejne i forbindelse med måltider, efter toiletbesøg og efter bleskift, samt aktiviteter, hvor de er sammen med andre borgere eller medarbejdere (3).

Værnemidler ved mistanke om eller konstateret covid-19, RS-virus samt influenza

Der anvendes handsker, overtrækskittel, maske (mundbind) samt øjenbeskyttelse, ved tæt kontakt med borger, indenfor 1-1,5m.

Ved tæt kontakt (indenfor 1-1,5m) med borgere der har mildere luftvejsinfektioner, men hvor man ikke mistænker influenza, covid-19, eller RS- virus, efterleves de generelle infektionshygiejniske forholdsregler i forhold til anvendelse af engangsforklæde og maske (mundbind) samt øjenbeskyttelse, hvis der er risiko for stænk og sprøjt fra hoste/nys.

Vigtigt at den generelle infektionshygiejne efterleves – bl.a. ved at handsker fortsat skiftes som vanligt (og inkluderer håndhygiejne), inde hos borgeren, så borgeren ikke påføres en endogen infektion (smittekilden er personens egen mikroflora) pga. medarbejderens ukorrekte håndhygiejne.

Det er et fagligt skøn om der er behov for værnemidler ved f.eks. kortere beskeder, servering af mad etc.

Så længe der bæres værnemidler besvares telefon ikke ved opkald. Ved behov for tablet, kan en pose benyttes som cover. Husk efterfølgende at udfører en overflade desinfektion af tablet med Ethanol/alkohol 70-85%

De supplerende forholdsregler ophører, når borger ikke længere har symptomer. (1), (2), (4).

Sygdomme og symptomer

Nogle infektioner (f.eks. RS-virus) forårsager ikke alvorlig sygdom hos raske voksne, men kan gøre dette hos plejekrævende ældre eller personer med fx svær kronisk lungesygdom.

Specifikke symptomer på luftvejsinfektion – uanset årsag – er:

- hoste (tør eller produktiv)
- ondt i halsen
- evt. stoppet næse/løbenæse
- og evt. vejrtrækningsbesvær

Der kan desuden ses **almensymptomer** som:

- feber
- muskelsmerter
- træthed og hovedpine

Hos ældre, plejekrævende borgere kan specifikke symptomer undertiden være utydelige, og sygdommen kan snarere vise sig ved:

- konfusion
- nedsat bevidsthedsniveau
- eller hurtigt indsættende funktionstab.

Symptomer på influenza er oftest

- pludseligt indsættende ondt i halsen
- hovedpine
- muskelsmerter
- samt hoste og evt. feber

I Danmark forekommer influenza stort set kun i månederne november-april (1).

Symptomer på covid-19

Symptomerne varierer fra person til person, men oftest ses:

- feber
- tør hoste
- hovedpine
- muskelsmerter
- ondt i halsen
- kvalme
- træthed
- stoppet næse/løbenæse
- tab af smags- og/eller lugtesans
- og i alvorligere tilfælde kan ses vejrtrækningsbesvær.

Test for Covid-19 kan være relevant ved symptomer på Covid-19, med henblik på evt. at iværksætte tidlig tabletbehandling hos borger i øget risiko for alvorligt forløb.

Test for covid-19 udføres som udgangspunkt efter ordination af læge.

Der anbefales ikke test af borger uden symptomer (1).

Bliver en medarbejder bekendt med, at en borger har en positiv selvtest, har medarbejderen ansvar for at hjælpe borgeren med opfølgning ved at kontakte læge, hvis det findes nødvendigt. I weekend/helligdage/ferie kan lægevagten kontaktes (1).

Håndtering ved symptomer på luftvejsinfektion hos borgere

Hvis en medarbejder konstaterer, at en borger på plejecenter, bosted eller i hjemme – og sygeplejen har symptomer på luftvejsinfektion, skal der altid tages stilling til om der er behov for vurdering af en læge (1). Det beror på en faglig vurdering om der er behov for lægekontakt rådfør jer med sygeplejersken eller egen leder.

Udbrudshåndtering på plejecenter/institution

Ved et udbrud forstås to eller flere tilfælde af en specifik luftvejsinfektion indenfor et afsnit, etage eller gang. Hygiejnesygeplejersken informeres altid.

Yderligere tiltag:

- Skærpet fokus på efterlevelse af smitteforebyggende anbefalinger.
- Alle kontaktpunkter i fællesarealer aftørres dagligt med Ethanol/alkohol 70-85% til overflader, og aftørres forinden med vand og sæbe hvis overfladen er synligt forurenet
- Personalet holder så vidt muligt afstand til hinanden 1-2 m, og borger og pårørende anbefales ligeledes at holde afstand. Borger opfordres til at minimere kontakt med andre borger.

- Der forsøges mest muligt at det er en fast gruppe af medarbejdere der er tilknyttet afdelingen med udbrud, som ikke bevæger sig mellem denne og andre afdelinger.

Alle ovenstående tiltag gennemføres med hensyntagen til borgerens fysiske og mentale behov (1).

Udstyr

Rengøringsudstyr og medicinsk udstyr skal rengøres og desinficeres med Ethanol/alkohol til overflader 70-85% inden det tages med ud af boligen. Hvis rektal termometer benyttes skal det være borgerbundet.

Rengøring

- Ved borger der er under mistanke for eller er smittet i hjemme- og sygeplejen rengøres der med vand og sæbe i borgerens bolig, uden efterfølgende desinfektion af overflader i boligen.
- På plejecenter, aflastning, sygeplejeklinik og botilbud, udføres både rengøring af kontaktpunkter med vand og sæbe og efterfølgende aftørring med overfladedesinfektion alkohol/Ethanol 70-85 %.
- Kontaktpunkter som fx dørhåndtag, sengebord, rollator, liftfjernbetjening og sengehest rengøres dagligt og ved behov. Rengøring og evt. desinfektion af ovenstående, kan med fordel foretages af det personale, som udfører pleje/sygeplejeprocedurer hos borgeren, og som i forvejen bærer relevante værnemidler.
- Som hovedregel, skal der ikke støvsuges mens borgeren har symptomer pga. op hvirvlen af støv, særligt IKKE på plejecentre eller botilbud, hvis der bruges fælles støvsuger.
- Rengøringsvogne må **IKKE** medtages i bolig med smittet borger på plejecenter eller bosted, men stilles udenfor boligen.
- Spand, moppe mm. der kommer ind i boligen, afvaskes grundigt med vand og sæbe og desinficeres herefter med Ethanol/alkohol 70-85% inden det tages med videre til næste bolig, eller forbliver i bolig til smitteophør og slutrengøring er foretaget.
- Klude vaskes ved minimum 90 °C. Der kan med fordel anvendes engangsklude – både til overflader samt gulve.
- Afsluttende rengøring med vand og sæbe samt støvsugning, gulvvask mm, foretages når borgeren ikke længere har symptomer der smitter, hvor sengetøjet ligeledes skiftes. Derudover afvaskes kontaktpunkter i hjemmet/bolig.

Services assistenterne anvender samme type værnemidler som plejepersonalet i hjemmet/boligen, også ved slutrengøringen.

Bestik og service

Almindeligt bestik og service anvendes.

Brugt bestik og service anbringes direkte i opvaskemaskine og køres sammen med andet urent service.

Madaffald bortskaffes som dagrenovation.

Vasketøj

Tøjet skal transporteres fra stuen (på plejecenter) i en lukket pose. Posen lukkes på stuen.

Benyttes eksternt vaskeri, skal vaskeriet informeres om smitterisiko.

Snavsetøj, der er gennemvædet med fx sekreter eller ekskreter, skal emballeres, så væsken ikke trænger gennem snavsetøjsposen undervejs til vaskeriet.

Benyttes fælles vaskemaskine på plejecenter eller bosted, køres en tom kogevask (80 °C) uden vaskemiddel inden en anden borgers tøj kan komme deri, og maskinen aftørres på gummilister og låge.

Affaldshåndtering

Affald bortskaffes som dagrenovation. Affald puttes i pose der lukkes, og kasseres i affaldsbeholder. Herefter foretages håndhygiejne.

Stikkende og skærende affald, bortskaffes som klinisk risikoaffald.

Lokale regler for sortering og emballering af affald følges.

Dokumentation

Der skal foreligge dokumentation i Cura.

Ved smitsomme tilstande som luftvejsinfektioner, dokumenteres i Cura i observationen "*Smitterisiko*".

Informationen kommer frem forrest i borgeroverblikket og er markeret som rød, så alle medarbejdere bliver opmærksomme.

Ved ændringer i tilstanden oprettes Tidlig opspring og/eller triagering.

FMK

Ordinationen i LMK skal være i overensstemmelse med FMK. Ved tvivlsspørgsmål kontaktes sygeplejerske eller behandlingsansvarlig læge/vagtlæge.

Der henvises til instruksen: Medicinhåndtering og Cura navigationsseddel Medicin i Cura for korrekt medicin håndtering samt opdatering i FMK.

Sundhedsfaglige dokumentation

- Beskrivelse af patienternes aktuelle og potentielle helbreds-mæssige problemer.
- Hvilken sygdom/funktionsnedsættelse der begrunder at borger er i behandling for en luftvejsinfektion.
- Opfølgning på og evaluering af pleje og behandling, i forbindelse med luftvejsinfektionen, herunder en løbende vurdering af patienternes habilitet fx ift. at samarbejde med personalet.
- Den aktuelle pleje og behandling følger aftalerne med den behandlingsansvarlig læge.

Ydelser/indsatser

Der oprettes relevante ydelser/indsatser samt handlingsanvisning tilknyttet ydelsen/indsatsen.

Handlingsanvisningen skal være udførligt beskrivende af hvordan ydelsen/indsatsen udføres.

Begreber i forbindelse med forenkling af FSIII

Før forenkling	Efter forenkling
Helbredstilstand	Sygeplejetilstand
Funktionsevne tilstand	Pleje- og omsorgstilstand
Ydelse	Indsats

Baggrundsviden

Den aktuelle situation for covid-19 epidemien har ændret sig markant da der blandt befolkningen er en høj grad af beskyttelse mod alvorlig sygdom. Samtidig ses igen sæsonbetingede epidemier og luftvejsinfektioner, f.eks. RS-virus og influenza, der kan forårsage betydelig grad af sygdom og indlæggelser hos ældre. Det er derfor vigtigt med en helhedsorienteret tilgang til forebyggelse af smittespredning. Covid-19 er ikke længere kategoriseret som en alment farlig sygdom. Covid-19 er nu én blandt flere almindelige luftvejsinfektioner, som ældre og andre sårbare borgere er særligt udsat for.

Da smittespredning med fx covid-19 i hovedsagen sker på samme måde som andre luftvejsinfektioner, og da symptomerne ofte vanskeligt kan skelnes fra hinanden, er det væsentligt at samtænke forebyggelse og håndtering af de forskellige luftvejsinfektioner (1).

Dråbesmitte sker via spredning af aerosoler, som er dråber af forskellige størrelser. Aerosoler dannes ved fx. hoste, nys eller tale samt ved opkastninger. Forekommer også i tilfælde af sprøjt/stænk med afføring, blod og urin.

Smittevej: De store dråber (dvs. over 100 µm) kan ikke holde sig svævende i mere end 1-3 sekunder. For at blive ramt af disse dråber skal man derfor være tæt på smittesprederen, ca. 1 meter eller inden for en arms længde.

Store dråber kan ramme slimhinderne i ansigtet, fx. øjne. Store dråber, der inhaleres, når almindeligvis ikke ned i lungerne, men sætter sig i slimhinden i næse eller øvre luftveje. Lander dråberne på genstande, fx. borde eller udstyr, kan de give anledning til indirekte kontaktsmitte, hvis de ikke fjernes.

Mikroorganismer, der smitter på denne måde, kan fx. være mycobakterier samt en lang række virus som fx. RS-virus, forkølelsesvirus, influenzavirus m.m. Der kan ligeledes dannes smittebærende aerosoler ved forskellige procedurer i forbindelse med undersøgelser, behandling og rengøring. (2)

Referencer

1. Vejledning om forebyggelse af smitte ved luftvejsinfektioner herunder ny coronavirus på plejehjem, botilbud mv. og i hjemmeplejen, Sundhedsstyrelsen 2023, 13. december 2023. Version 7
2. Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer Generelle forholdsregler for sundhedssektoren. Central Enhed for infektionshygiejne 1. udgave 2017.
3. Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer Håndhygiejne. Central Enhed for Infektionshygiejne, 2.1 udgave 2021.
4. Nationale infektionshygiejniske Retningslinjer Supplerende forholdsregler ved infektioner og bærertilstand i sundhedssektoren. Central Enhed for Infektionshygiejne, 5.1 udgave 2019.
5. Nationale infektionshygiejniske retningslinjer, plejehjem, hjemmepleje, bo- og opholdssteder, Statens Serum Institut, CEI, 1. udgave 2020

Version	Ikrafttrædelse	Beskrivelse af ændringer
1.0	11.04.2025	Ny instruks Covid-19 instrukser er taget bort: Det er vigtigt med en helhedsorienteret tilgang til forebyggelse af smittespredning, hvor covid-19 i højere grad håndteres på linje med andre Luftvejsinfektioner /smitsomme sygdomme, derfor er følgende ny instruks udarbejdet Coronavirus, influenza og andre virale luftvejsinfektioner.